

Autostrady kontra ptaki

Raport pt. "Ocena potencjalnego wpływu sieci TINA na ostoje ptaków w krajach kandydujących do Unii Europejskiej" [TINA - skrót angielskiej nazwy określającej ocenę potrzeb w zakresie infrastruktury transportowej dokonaną dla krajów dla Europy Środkowo-Wschodniej - Transport Infrastructure Needs Assessment], wydany w Polsce przez Instytut na rzecz Ekorozwoju i Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, został przygotowany w ramach międzynarodowego projektu światowej federacji towarzystw ochrony ptaków BirdLife International. W projekcie biorą udział jej partnerskie organizacje ornitologiczne z 10 krajów kandydujących do Unii Europejskiej. Projekt ma za zadanie monitoring procesu akcesyjnego i ma dwa zasadnicze cele - przyczynienie się do podniesienia rangi ochrony różnorodności biologicznej w procesie poszerzania Unii Europejskiej oraz wskazywanie na powstające lub spodziewane zagrożenia dla przyrody związane z tym procesem.

Autorzy raportu przedstawiają planowane inwestycje transportowe i instytucje, które zamierzają je finansować; wskazują także na spodziewane zagrożenia i proponują szereg zaleceń w celu zmniejszenia zidentyfikowanych zagrożeń. Ostoje ptaków zwaloryzowano wg jednakowej metody we wszystkich krajach europejskich, więc mogą być dobrym wskaźnikiem potencjalnego zagrożenia dla całej przyrody, jakiego można się spodziewać się w przypadku realizacji planowanych inwestycji transportowych.

Przeprowadzone analizy wykazały, wśród krajów kandydujących do Unii, największej liczby potencjalnych sytuacji konfliktowych, wynikających z zagrożenia ostoi ptaków można spodziewać się na terenie Polski.

W raporcie przedstawiono ocenę potencjalnych skutków środowiskowych, jakie może przynieść realizacja transportowej sieci TINA w kandydujących do Unii Europejskiej krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Oceny tej dokonano na podstawie potencjalnego oddziaływania planowanych w ramach tej sieci inwestycji na ostoje ptaków o międzynarodowym znaczeniu wyznaczone w tych krajach. Ostoje ptaków, które znalazły się w odległości do 1 km lub 2,5 km od planowanej w ramach sieci TINA nowych lub modernizowanych dróg, linii kolejowych i szlaków wodnych (czyli w strefach ich oddziaływania o szerokości do 2 i do 5 km), uznano za potencjalnie zagrożone. Następnie, na podstawie informacji uzyskanych ze źródeł lokalnych oceniono, czy inwestycje planowane w ramach sieci TINA mogą zagrażać zidentyfikowanym ostojom.

Ustalono, że skutki rozwoju TINA mogą wystąpić w 85 ostojach ptaków (21% wszystkich zbadanych ostoi). W większości z nich (52) skutki te będą efektem rozwoju dróg. Na środowisko wielu ostoi (34) wpłyną też prace związane z drogami wodnymi. Ponieważ analizowane ostoje ptaków o randze europejskiej spełniają kryteria obszarów specjalnej ochrony (OSO), określone w Dyrektywie Ptasiej UE, występuje wyraźny konflikt pomiędzy wdrażaniem ustawodawstwa Unii Europejskiej z zakresu ochrony przyrody a wykorzystywaniem środków finansowych UE i pochodzących z innych źródeł na budowę infrastruktury. W potencjalnie zagrożonych ostojach występują populacje 128 gatunków ptaków o międzynarodowym znaczeniu, w tym 58 gatunków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. W nich koncentruje się ponad dwie trzecie występujących w krajach kandydujących do UE populacji 3 gatunków ptasich zagrożonych w skali globalnej - pelikana kędzierzawego, bernikli rdzawoszyjej i wodniczki. Poza inwestycjami planowanymi w obrębie sieci TINA, właśnie te 85 ostoi jest narażone na bardzo wiele zagrożeń, których skumulowany wpływ może prowadzić do poważnego obniżenia ich walorów przyrodniczych.

BirdLife International wystąpił do Unii Europejskiej, władz krajów kandydujących i instytucji

finansowych o pilne podjęcie następujących działań:

- przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko sieci TINA zarówno na poziomie krajowym, jak i w odniesieniu do poszczególnych korytarzy transportowych;
- przeprowadzenie szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko poszczególnych planowanych inwestycji z określeniem alternatywnych rozwiązań dla wszystkich obszarów potencjalnych konfliktów zidentyfikowanych w raporcie;
- zapobieganie wszelkim negatywnym oddziaływaniom na ostoje ptaków o międzynarodowym znaczeniu;
- wstrzymanie finansowania z funduszy UE wszelkich projektów, które mogłyby spowodować zniszczenie ostoi;
- przyjęcie nowego, bardziej ekologicznego podejścia do rozwoju dróg wodnych;
- wprowadzenie społecznej kontroli nad budową i modernizacją sieci TINA;
- prowadzenie dalszych badań nad skutkami środowiskowymi powodowanymi przez sieć TINA.

Działania te wynikają z obowiązków Unii Europejskiej i krajów kandydujących, określonych w Dyrektywach Ptasiej i Siedliskowej oraz w traktatach międzynarodowych, m.in. w konwencjach podpisanych w Bernie, Bonn i Ramsar.

Według raportu, najbardziej negatywny wpływ na ostoje ptasie w Polsce będzie miał korytarz helsiński nr I, określany też jako droga Via Baltica. Ze wstępnych analiz wynika, że planowane na tej trasie inwestycje mogą potencjalnie bardzo negatywnie oddziaływać na aż 5 ostoi ptaków. Przede wszystkim droga ta zagraża tak cennym terenom, jak Biebrzański Park Narodowy, Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej i Puszcza Augustowska.

Radosław Szymczuk

Opracowano na podstawie raportu "Ocena potencjalnego wpływu sieci TINA na ostoje ptaków w krajach kandydujących do Unii Europejskiej", wyd. Instytut na rzecz Ekorozwoju i Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Warszawa - Gdańsk, marzec 2002 r.

Raport można otrzymać kontaktując się z: Instytut na rzecz Ekorozwoju, ul. Nabielska 15 lok. 1, 00-743 Warszawa; tel. (22)8510402, 8510403; e-mail: ine@ine-isd.org.pl lub Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, ul. Hallera 4/2, 80-401 Gdańsk; tel. (58)3412693; e-mail: office@otop.most.org.pl